

Film – co to właściwie jest?

WIEDZA W PIGUŁCE

Film, czym właściwie jest? Rzadko zadajemy sobie to pytanie, ponieważ – jak się wydaje – każdy to wie. Słowo „film” pochodzi od łacińskiego słowa „pellis”, które oznacza cienko wyprawioną skórę, membranę lub powłokę. Bezpośrednio znaczenie to odnosi się do aspektu techniczno-materiałowego. Mimo postępu technologicznego, widząc na ekranie sztucznie wytworzone, szybko następujące po sobie obrazy, sprawiające wrażenie ruchu, mówimy, że oglądamy film. W języku angielskim film jest również nazywany „moving pictures”, czyli ruchome obrazy. Podobne znaczenie źródłowe ma też słowo „kino” pochodzące od greckiego „kinesis” oznaczającego ruch. Najprościej ujmując, film lub kino oznacza pewną dziedzinę ludzkiej aktywności oraz jej dorobek. Technika filmowa jest wykorzystywana w wielu dziedzinach:

- badaniach naukowych, na przykład w medycynie,
- sporcie,
- nadzorze i bezpieczeństwie.

Filmy tworzone na takie potrzeby mają zazwyczaj wartość dokumentacyjną i poznawczą, pozwalają zarejestrować fragment czasoprzestrzeni i odtwarzać go w stosownej postaci i czasie oraz, co istotne, wielokrotnie. Najczęściej używamy słowa „film” gdy mamy na myśli formę artystyczną – historię opowiedzianą środkami filmowymi, czyli film fabularny. Jako opowieść ma on wiele wspólnego z fikcją literacką, jako film zachowuje pewne cechy wcześniej wspomnianych filmów dokumentacyjnych. Szczególne właściwości techniki filmowej sprawiają, że opowieść, nawet fikcjonalna, sprawia wrażenie rejestru rzeczywistości. Kamera filmowa rejestruje doświadczalną, realnie istniejącą rzeczywistość (rzeczywistość PROFILMOWĄ). W filmie narracyjnym nie chodzi wcale o to, żeby widz mógł odtworzyć sytuację zaistniałą na planie zdjęciowym. Jego celem jest skłonienie widza do skonstruowania „świata opowieści” w oparciu o podsunięte obrazy i dźwięki, a nawet o elementy, których na ekranie nie zobaczył.

Przykładem może być sufit. Pod tym względem rewolucyjnym wyjątkiem był „Obywatel Kane” (reż. Orson Welles, 1941), którego twórcy świadomie wprowadzali ujęcia „od dołu”, zmuszające do uwzględnienia w scenografii także sufitu. Podobnie jest z „postaciami” w dowolnym filmie aktorskim. Kogo widzimy na przykład w scenie z filmu „Vabank” (reż. Juliusz Machulski, 1981), w której główny bohater gra na trąbce? Otóż, dosłownie rzecz biorąc, widzimy aktora, Jana Machulskiego, który udaje, że gra na trąbce. Doświadczenie widza sprawia, że dajemy się mądrze zwieść opowieści filmowej i w osobie aktora widzimy postać należącą do świata przedstawionego.

Pamiętajmy, że aktor (Jan Machulski) jest elementem rzeczywistości profilimowej, a postać (Henryk Kwinto) należy do świata fikcji. W filmie zawsze mamy do czynienia z dwoma rzeczywistościami. Pierwsza z nich to rzeczywistość profilimowa – strona realizacyjna – plan zdjęciowy, aktorzy, kostiumy, scenografia itp., którą ekipa filmowa (reżyser, operator itp.) rejestrują za pomocą kamery. Druga to rzeczywistość narracji, w której rozpuszcza się plan zdjęciowy, tworząc świat przedstawiony z jego własną czasoprzestrzenią i odrębnymi właściwościami; nie ma aktorów, kostiumów i rekwizytów, lecz postacie, ich stroje i sprzęty; nie ma też oczywiście ani reżysera, ani nawet kamery, jest natomiast pewna logika opowieści i przyjmowany w niej „punkt widzenia”.

SŁOWNICZEK

- film:
- plan zdjęciowy:
- rzeczywistość profilmowa (realizacyjna strona filmu):
- rzeczywistość narracji (narracyjna strona filmu):

Tekst: Eliza Hetkowska, scenariusz: Anna Walczak, konsultacja merytoryczna: Wojciech Michera. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/film-co-to-wlasciwie-jest/>.

Publikacja przygotowana w ramach współpracy z Centrum Otwartej i Multimedialnej Edukacji Uniwersytetu Warszawskiego na podstawie kursu "Film jako opowieść".